

Anna Lindh: Utrikesdeklarationen 2001

Talare
Anna Lindh
Utrikesminister

Datum
7 februari 2001

Plats
Stockholm

1 Fru talman!

”Alla människor äro födda fria och lika i värde och rättigheter.”

5 Så inleds Förenta nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Detta är grundvalen för vårt arbete.

Syftet är att försvara den enskilda människans värdighet, frihet och trygghet.

10 Uppgiften framstår i dag som extra viktig. I en tid av global ekonomi, information och rörlighet behöver vi, mer än någonsin, en gemensam värdegrund som binder samman civilisationer och människor.

15 Det handlar om att förse den världsomspännande ekonomin med världsomspännande spelregler som ger rättvisa villkor. Det handlar om att balansera den gränslösa marknaden med gränslösa värden, byggda på demokrati och mänskliga rättigheter. Det handlar om att se möjligheten, inte hotet, i människors ökade rörlighet. Och det handlar om en kamp mot fattigdomen.

20 Sveriges samlade utrikespolitik ska samverka för dessa mål. Denna helhetssyn är även utgångspunkt för rapporten En rättvisare globalisering och för den parlamentariska utredning som i höst ska presentera sin rapport om en samlad svensk politik för global utveckling.

25 Regeringen ska också driva dessa frågor målmedvetet i EU, FN, WTO och Världsbanken. Alla nationer och forum måste samarbeta för att utveckla globaliseringens positiva möjligheter och motverka att den leder till nya vidgade klyftor.

30 Det viktigaste verktyget för Sverige är EU. Unionen är i dag en central utrikes-

och säkerhetspolitisk aktör.

35 Sverige är nu för första gången ordförande i EU. Vår uppgift är att, i hela unionens intresse, driva dess arbete framåt och vara dess röst utåt.

Vårt ordförandeskap sammanfaller med stora utmaningar för unionen. Miljöförstöringen ska bekämpas. Full sysselsättning ska uppnås. Kampen mot främlingsfientlighet ska intensifieras. Många av dessa frågor har direkt betydelse
40 för medborgarna och visar hur inrikes- och utrikespolitik hänger samman.

Den största utmaningen av alla är utvidgningen. Ingen annan fråga är så avgörande för EU:s framtid och för utvecklingen i Europa. Med den banar vi väg för frihet, demokrati och välbefinnande i hela Europa. Med den återförenar vi
45 Öst- och Västeuropa.

Med den blir vi en ännu starkare röst i världen, för de gemensamma värdena. Vi prioriterar utvidgningen – och freden. Vi vill verka för ett politiskt genombrott i förhandlingarna och för att alla kandidatländer ska behandlas rättvist. Programmet för det fortsatta arbetet har starkt stöd i EU, och Nicefördraget ger
50 oss den institutionella bas som behövs. Vi står helhjärtat bakom slutsatserna från Europeiska rådet i Nice om att EU ska kunna välkomna nya medlemmar från slutet av år 2002.

Vi prioriterar jobben – och tillväxten. Vid Europeiska rådets möte i Stockholm i
55 mars ska vi staka ut vägen mot ett EU med stark ekonomi och full sysselsättning. För detta krävs inte bara ekonomiska reformer och åtgärder till stöd för nyföretagande.

Vi måste också hantera att EU:s arbetskraft åldras och minskar, och vi måste
60 skapa ett kunskapssamhälle där alla behövs och där jämställdhet råder, ett samhälle som kan tjäna som modell för andra i en global ekonomi.

Vi prioriterar miljön – och framtiden. Vid Europeiska rådets möte i Göteborg i juni ska vi anta en strategi för hållbar utveckling. Bland prioriteringarna finns
65 klimatet och kemikalierna. Genom detta arbete får EU också en plattform för sitt miljöarbete på global nivå.

Framtidens EU måste bli en medborgarnas union, där besluten går att följa och påverka. Sverige arbetar hårt för detta. Därför välkomnar vi uppdraget från

Nice att inleda en alleuropeisk debatt om EU:s framtid. I samarbete med Belgien och kommissionen, och med medverkan av Europaparlamentet, förbereder vi nu olika initiativ. Vi hoppas engagera så många som möjligt i diskussionen, i såväl medlems- som kandidatländerna. De nationella parlamenten kommer att ha en central plats i denna diskussion.

Framtidens EU måste också bli en konsumenternas union med ökad livsmedelssäkerhet, bättre konsumentskydd och en fullt utvecklad inre marknad.

Det är viktigt att euron blir en framgång och att införandet av sedlar och mynt går smidigt. Frågan om ett svenskt deltagande i den europeiska monetära unionen kommer att underställas svenska folket. Sverige vill uppnå en human och solidarisk asyl- och migrationspolitik inom EU, med bättre ansvarsfördelning mellan medlemsländerna.

Vårt mål är ett Europa som visar öppenhet mot omvärlden. Vi ska föra dessa och övriga frågor framåt med kraft och i hela unionens intresse.

Sverige leder nu också EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Denna har successivt blivit en central del av EU-samarbetet. Att 15 länder står bakom samma budskap ger tyngd och genomslag.

En viktig åtgärd är också att vi måste skapa mer samstämmighet i EU:s externa agerande.

Det nya Cotonouavtalet, mellan EU och 77 utvecklingsländer, kan tjäna som exempel. Här integreras dialog om demokrati och mänskliga rättigheter med jämställdhetsarbete, miljöhänsyn och regionalt handelsfrämjande – allt i syfte att bekämpa fattigdom och lägga grunden för hållbar utveckling.

Så vill vi fortsätta att arbeta.

Vi vill också bygga vidare på det faktum att EU i dag är en av världssamfundets främsta försvarare av demokrati och mänskliga rättigheter. Detta sker genom de krav som EU ställer på sina kandidatländer, som t.ex. Turkiet. Detta sker också genom unionens dialog med tredje land och genom vårt gemensamma arbete i Förenta nationerna, Europarådet och OSSE.

Främjande av demokrati och mänskliga rättigheter är och förblir en hörnsten i svensk utrikespolitik. Det nya seklet har inneburit viktiga landvinningar för de mänskliga rättigheterna. Nu är också en internationell brottmålsdomstol äntligen på väg att inrättas, och nationella domstolar drar i högre grad förövare inför rätta.

Men det finns mycket kvar att göra.

Dit hör kampen mot dödsstraffet. Medan världen i övrigt går mot avskaffande håller länder som Kina, USA och Saudiarabien fast vid detta omänskliga straff.

Dit hör kampen mot tortyren. Regeringar världen över fortsätter att trotsa förbudet mot denna grymhet. Som ordförandeland i EU ska vi stärka vår gemensamma kamp mot tortyren.

125

Dit hör även kampen mot människohandel, särskilt med kvinnor och barn. Regeringar måste överallt, världen över, göra mer för att stoppa denna nya slavhandel.

Demokrati vinner mark världen över. Regimskiftet i Förbundsrepubliken Jugoslavien är ett särskilt glädjande exempel. Samtidigt fortsätter det politiska förtrycket i länder som Kuba, Irak och Vitryssland. Sverige och EU ska fortsätta att vara en stark röst för alla de mänskliga rättigheterna.

Genèvekonventionen om flyktingars rättigheter fyller 50 år i år. Behovet av att stärka asylrätten internationellt kommer att hamna i fokus. Vi ska fortsätta att verka för att fler länder tar ansvar för både flyktingar och andra som behöver skydd.

Handel är ett instrument för samarbete och kan därmed öka rättvisan. Därför måste fler stater öppna sina gränser för handel och investeringar. De rika länderna har ett särskilt ansvar. Sverige verkar för att EU snarast ska införa tullfrihet för världens 48 fattigaste länder.

Världshandeln måste bygga på rättvisa spelregler. Därför arbetar Sverige för en ny förhandlingsrunda i WTO och för att stödja utvecklingsländernas intressen. Vårt mål är ett utvecklat regelverk som öppnar världshandeln för alla.

Handelsreglerna måste stå i samklang med de internationella miljöavtalen.
150 WTO bör även främja mänskliga rättigheter i arbetslivet.

Sverige verkar för att WTO ska få flera medlemmar. Vi stöder Kinas ansökan.
Ett medlemskap i WTO blir ett positivt inslag i landets reformprocess. Vi stöder
också Rysslands ansträngningar att inlemmas i världsekonomin och bli medlem
155 i WTO.

Sverige ska stå starkt i en internationaliserad ekonomi. Vi måste därför ständigt
verka för ökad konkurrens, både i Sverige och på utländska marknader. Som ett
led i detta intensifierar vi handels- och investeringsfrämjandet, med betoning på
160 branscher som IT och bioteknologi. Regeringen satsar också målmedvetet på
exportfrämjande och kommer under våren att lägga fram en proposition om
Exportrådet.

Utvecklingssamarbetet är ett verktyg för mänskliga rättigheter och demokrati.
165 EU är världens största biståndsgivare. Denna resurs måste användas effektivt
och ändamålsenligt. Sverige arbetar för att EU ska vara en förkämpe för
solidaritet och rättvisa, och ett kraftfullt verktyg mot fattigdomen. Målet är att
halvera världens fattigdom till år 2015 – ett mål som världens regeringar har
ställt sig bakom.

170 Regeringen vill inte bara öka de fattigas resurser utan också deras inflytande och
handlingsfrihet. Utvecklingssamarbetet ska verka för mänskliga rättigheter,
demokrati, tillväxt och rättvis fördelning av makt och resurser.

175 Vi kommer också att arbeta för att EU spelar en konstruktiv roll vid de
konferenser och möten som FN arrangerar detta år. De har alla ett gemensamt
syfte: att motverka fattigdom och att bygga upp strukturer och partnerskap för
en långsiktig ekonomisk utveckling som gynnar fattiga kvinnor, män och barn.
Detta är viktigt för att infria de ekonomiska och sociala rättigheterna.

180 Sveriges bistånd växer nu snabbt, både genom tillväxten i Sverige och som andel
av BNI. Regeringens vilja att nå enprocentsmålet står fast.

De ökade resurserna ska bl.a. användas för att främja demokrati och mänskliga
185 rättigheter liksom skuldlättnader och kampen mot hiv/aids. Vi vill också öka de
fattigas tillgång till IT, stödja regionalt samarbete mellan utvecklingsländer och

tydliggöra biståndets konfliktförebyggande roll.

190 Konflikter måste förebyggas för att ge plats åt utveckling och rättvisa.
Tragedierna på Balkan och Europas oförmåga att agera i tid visar tydligt på
behovet av tidiga insatser för att förhindra att krig uppstår. Detta är också
bakgrunden till det svensk-finska initiativ som har gjort krishantering till en
uppgift för EU.

195

Strukturerna för EU:s krishantering lades fast vid Europeiska rådets möte i
Nice. Nu är det Sveriges tur att leda arbetet vidare och ge unionen en
grundläggande förmåga till konfliktförebyggande och krishantering.

200 EU:s förmåga kan bli ett viktigt bidrag till freden och upprätthållandet av
folkrätten globalt. Utgångspunkterna för vårt arbete är bl.a. följande: EU har
stor potential som konfliktförebyggare. Vi vill stärka denna förmåga. Med sin
bredd och sin historia som fredsprojekt kan EU spela en viktig roll för att
förebygga väpnade konflikter, även globalt. Därför arbetar vi för att Europeiska
205 rådets möte i Göteborg ska anta ett program med konkreta förslag för hur EU
ska bli bättre på att förebygga konflikter.

Få konflikthanteringsinsatser är uteslutande militära. Därför har vi ett integrerat
synsätt på konfliktförebyggande, civil och militär krishantering. Det är också
210 viktigt att verka för samordning med biståndet i alla dess faser. För att agera
krävs verktyg.

Varje land anmäler sina civila och militära bidrag till ett gemensamt register.
Därmed identifieras resurser som snabbt kan sättas in i kriser. De militära
215 resurserna anmäldes i höstas. Sverige leder nu motsvarande arbete på den civila
sidan. Sverige har även ansvar för att utveckla formerna för samverkan mellan
EU och Nato. Framtida stora krisinsatser hanteras sannolikt av hela
världssamfundet.

220 FN och dess säkerhetsråd har det övergripande ansvaret för fred och säkerhet.
EU:s krishantering ska ske i enlighet med FN-stadgan och kunna användas i
insatser av både FN och OSSE. Sverige verkar för att EU:s krishantering byggs
upp i nära samarbete med FN. Fredsframtvängande insatser kräver ett beslut av
FN:s säkerhetsråd.

225

Beslut om en EU-ledd insats fattas med enhällighet av medlemsländerna. Det är upp till varje land att besluta om deltagande.

230 Det är också på sin plats att slå fast vad EU:s krishantering inte innebär:

Det innebär inga ömsesidiga försvarsförpliktelser eller bildandet av en Europaarmé. EU är ingen försvarsunion. Den är heller ingen sluten klubb. Samarbetet står öppet för deltagande också från länder utanför EU.

235

Freden måste värnas, med nedrustning och vapenexportkontroll. Sverige och EU arbetar för att hindra att lätta vapen sprids utan kontroll, t.ex. genom illegal handel. Vi vill att FN-konferensen om lätta vapen i sommar ska anta ett handlingsprogram som prioriterar exportkontroll, internationellt samarbete och

240 särskilt bistånd till utsatta länder.

240

Regeringen ska fortsätta att driva på kärnvapennedrustningen. Vi måste följa upp att åtagandena från ickespridningskonferensen verkligen uppfylls. Ett delmål är att provstoppsavtalet ska träda i kraft. Ett annat är att få fram ett avtal

245 mot produktion av klyvbart material för kärnvapenändamål. Ett tredje är att främja nedrustning av taktiska kärnvapen.

245

Vi fortsätter också att arbeta genom Ny-agenda-initiativet, för att få kärnvapenstaterna och övriga världssamfundet att ta de 13 steg för nedrustning

250 som vi alla är överens om.

250

Vi uppmanar USA att beakta följderna för nedrustnings- och ickespridningsarbetet om man utvecklar ett nationellt missilförsvar och att därför avstå från detta projekt. Kampen mot biologiska vapen måste gå vidare.

255 Vi inriktar oss i år på att göra konventionen mer effektiv, genom en kontrollmekanism.

255

Ännu ett viktigt bidrag till fredsarbetet är att öka kontrollen över handeln med krigsmateriel, liksom handeln med teknologi för massförstörelsevapen. Sverige

260 har en stram politik på detta område och verkar för samma linje internationellt.

260

Fru talman!

Sveriges säkerhetspolitik har sedan 1992 sammanfattats i följande formulering:

”Sveriges militära alliansfrihet, syftande till att vårt land skall kunna vara neutralt i händelse av krig i vårt närområde, består.”

270 Den formuleringen bör nu, enligt vår mening, ses över. Därför har vi inbjudit alla riksdagspartier till överläggningar i detta ämne. Vår strävan är att skapa bred enighet, och en bred debatt, kring en bättre beskrivning av vår säkerhetspolitiska linje.

275 Avsikten är inte att överge den militära alliansfriheten. Den militära alliansfriheten är en tillgång för Sverige och har starkt stöd hos det svenska folket. Den ger oss handlingsfrihet. Den medverkar till att minska risken för konflikter och spänning i vår del av Europa. Den gör det möjligt för oss att vara drivande i arbetet för kärnvapennedrustning.

280 Allt detta bildar grund för vårt säkerhetspolitiska val. Vi ser fram emot överläggningarna, som vi hoppas kan inledas denna månad. Förenta nationernas roll växer i en tid av globalisering.

285 FN:s styrka ligger i dess unika bredd, både i medlemskrets och i verksamhet. Sverige ska fortsätta att bidra till att FN moderniseras och blir mer effektivt.

Det är nödvändigt att stärka FN:s kapacitet inom fred och säkerhet. Vi måste dra lärdom av Rwanda och Srebrenica.

290 Så görs också i den s.k. Brahimirapporten. Den efterlyser samordning mellan medlemsstaterna för att de snabbt ska kunna ställa fredsbevarare till FN:s förfogande. Den pekar också på behovet av att anpassa FN till dagens komplexa missioner i Kosovo och Östtimor.

295 Sverige stöder rapportens förslag och verkar för att de snabbt ska genomföras. Det närmare samarbetet mellan EU och FN kan bli ett viktigt bidrag till ökad samordning inom både fredsbevarande och bistånd.

300 Sanktioner är ännu ett område som är under diskussion och utveckling. Effektiva, riktade sanktioner ska slå mot makthavare utan att drabba civilbefolkningen.

Samtidigt har sådana sanktioner visat sig svåra att genomföra. Sverige är inställt

305 på att senare i år ta över samordningen av ett internationellt projekt om riktade sanktioner, med deltagande av en bred krets länder, FN-sekretariatet, forskare och enskilda organisationer.

OSSE spelar en viktig roll för Europas säkerhet tack vare sin utvecklade
310 fältverksamhet, sin särskilde högkommissarie för nationella minoriteter och sitt normarbete. En viktig OSSE-princip är att varje land ska ha rätt att själv välja sin säkerhetspolitiska linje. Som EU-ordförande inriktar vi oss på att utveckla samarbetet med OSSE inom civil krishantering och konfliktförebyggande. Tanken är att EU:s resurser ska kunna användas i OSSE-missioner.

315

Fru talman!

Sveriges utrikespolitik har en trefaldig styrka genom sin nordiska, sin europeiska och sin globala identitet. Vårt mål är att ständigt utveckla var och en av dessa
320 identiteter och att öka samverkan mellan dem.

Vi vill fortsätta att främja och fördjupa integrationen inom Norden genom att bl.a. reducera och avskaffa fler gränshinder. Det är viktigt att fortsätta samarbetet kring Östersjön. Kombinationen av nya marknadsekonomier och
325 mogna välfärdsstater har resulterat i en stark bas för utveckling och en av Europas snabbast växande regioner.

Målet för Sveriges Östersjöpolitik är att stödja hållbar utveckling, social rättvisa och fördjupad demokrati. Östersjöpolitiken ska också stärka de svenska
330 företagens position i regionen och främja kontakter mellan människor och organisationer.

Samma sak vill vi också göra inom ramen för Barentsrådet där Sverige i mars tar över ordförandeskapet.

335

Sverige ska fortsätta att främja Estlands, Lettlands och Litauens integration i närområdet. Detsamma gäller Polen. Parallellt med det lägger vi gradvis mer fokus på det bilaterala samarbetet med Ryssland och Ukraina. I vår kommer vi att lägga fram en proposition för det fortsatta samarbetet med Öst- och
340 Centraleuropa.

Vi eftersträvar fördjupat samarbete med Ryssland på alla nivåer och områden.

345 Inom EU:s Rysslandssamarbete, som till stor del baseras på arbetet med den nordliga dimensionen, vill vi intensifiera den politiska dialogen och skapa samverkan i konfliktförebyggande, krishantering, nedrustning och ickespridning. Vi vill också särskilt lyfta fram frågor som miljö, kärnsäkerhet och kampen mot organiserad brottslighet.

350 Dessutom ska vi verka för att Ryssland på sikt integreras helt i världshandeln. Men vi måste också reagera när utvecklingen ger anledning till oro. Konflikten i Tjetjenien måste få ett slut. För detta krävs en politisk lösning. För detta krävs också att övergrepp utreds och att ansvariga ställs inför rätta.

355 Den transatlantiska länken, och en fortsatt stark amerikansk roll i Europa och i vårt närområde, är av stor betydelse för såväl Sveriges som Europas säkerhet.

Sverige vill som EU-ordförande stärka förbindelserna med USA och Kanada. Det transatlantiska samarbetet vilar på stor värdegemenskap och står för
360 världens största handels- och investeringsflöde. Vårens toppmöten mellan EU och USA respektive Kanada bör utnyttjas för att fördjupa samarbetet.

Fredsprocessen i Mellanöstern befinner sig i en ny fas sedan Ariel Sharon i går valdes till premiärminister i Israel. Från Sveriges och EU:s sida utgår vi från att
365 fredsansattningarna ska fortsätta. I ett uttalande slår vi fast att unionen står beredd att fortsätta att stödja fredsprocessen.

Förhandlingarna måste återupptas så snart som möjligt. När så sker är det centralt att parterna utgår från redan ingångna avtal och de hittills uppnådda
370 resultaten.

En fredsuppgörelse måste vara baserad på folkrätten, inklusive de relevanta säkerhetsrådsresolutionerna 242 och 338, principen land för fred och förbudet mot att erövra land med våld. Den måste också inbegripa upprättandet av en
375 demokratisk, livskraftig och fredlig palestinsk stat.

Slutresultatet måste vara en rättvis och hållbar fred, en fred som innebär säkra och erkända gränser för alla stater i regionen och som normaliserar förhållandet mellan dem.

380 På kort sikt måste parterna göra allt för att förhindra våldshandlingar som

385 riskerar att förvärpa den sköra situationen i regionen. Sverige och EU kommer
också att fortsätta att nära följa Israels bosättningspolitik. Balkan förblir en
prioritering. Freden och demokratin vinner fotfäste, men vi måste vara beredda
på bakslag.

390 Komplicerade frågor kring Jugoslaviens federala struktur återstår att lösa, såsom
Kosovos och Montenegros framtida ställning. Behandlingen av minoriteter
måste förbättras och flyktingar ges möjlighet att återvända hem.

Det svenska engagemanget på Balkan förblir betydande. Den svenska bataljonen
och de svenska poliserna i Kosovo är konkreta exempel på det.

395 Det fortsatta våldet i Colombia är djupt oroande. Som ordförande vill vi öka
EU:s ansträngningar att bidra till en hållbar fred. Vi stärker också Sveriges stöd
till fredsprocessen, bl.a. genom ett utökat utvecklingssamarbete.

400 Konflikten i Demokratiska Republiken Kongo hotar freden och utvecklingen i
hela regionen och är i dag Afrikas allvarligaste kris. Sverige arbetar för att förmå
parterna att följa fredsavtalet från 1999.

405 Sverige kommer under våren att lägga fram konkreta förslag för hur EU
långsiktigt ska kunna stärka Afrikas förmåga att förebygga och lösa väpnade
konflikter. Som ett led i detta arbete hölls i december ett informellt möte i
Stockholm mellan nordiska och afrikanska utrikesministrar. Utvecklingen på
den koreanska halvön är glädjande. Sverige sätter stort hopp till närmandet
mellan Nord- och Sydkorea.

410 Vi hoppas också att få se resultat av dialogen mellan regimen och oppositionen i
Burma – resultat som leder till ett återinförande av demokratin, och ett slut på
mångårigt förtryck.

Fru talman!

415 Oliktänkande fångas i Kina. Domstolar missbrukas för politiska ändamål i
Iran. Folkligt missnöje och demonstrationer möts med brutalt våld på många
ställen i Afrika, och nu senast i Tanzania.

420 Dagligen begås oräkneliga brott mot de mänskliga rättigheterna. Men samtidigt

blir det svårare för de ansvariga att dölja sina övergrepp. I
internationaliseringens tidevarv krymper världen och fler ögon ser det onda som
sker.

425

Globaliseringen ger också ökade möjligheter till påverkan och till att sprida
budskapet om alla människors lika värde och rättigheter. Vår utrikespolitik och
vårt EU-ordförandeskap ska verka för en rättvis globalisering, ett medborgarnas
Europa och en bra utveckling i vårt närområde.

430

Vi ska göra det utifrån en demokratisk värdegemenskap, genom mångfald och
med en bred dialog.

Vi ska göra det i Nyköping, i Bryssel och ute på landsbygden i Latinamerika.
Människovärdet är ett och detsamma överallt.

435

Källa

<div>Manuskript hämtat från riksdagen.se (2026-03-11)</div>

440

Taggar

Politiska tal, Riksdagen, Socialdemokraterna, Utrikesdeklaration

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/anna-lindh-utrikesdeklarationen-2001>

445

450

455